

PvdA moet kiezen voor het midden én voor links

door Michiel van Hulten, oud-voorzitter PvdA

Marcel ten Hooven betoogt dat de PvdA zich (weer) op het politieke midden moet richten ('Cohen moet afstand nemen van links', 22 september).

Daar heeft hij gelijk in. De ruk naar rechts van het CDA betekent een breuk met de oude politieke wetmatigheid dat verkiezingen in het midden worden gewonnen. De meeste kiezers zijn noch uitgesproken links, noch uitgesproken rechts. Zij willen dat het land verstandig geregeerd wordt door bestuurders die de problemen in de samenleving begrijpen en er redelijke oplossingen voor aandragen.

De PvdA doet er dus verstandig aan zich te richten op de kiezers die door Maxime Verhagen en de zijnen in de steek worden gelaten. Met een progressief-realistisch programma gericht op het aanpakken van de grote maatschappelijke vraagstukken van dit moment – zoals de pensioenen, de zorg, de veiligheid, het onderwijs, de mobiliteit en de woningmarkt (met andere woorden, de zaken waar de meeste mensen zich dagelijks druk om maken) kan de PvdA weer een rol van betekenis spelen.

Maar dat betekent niet dat samenwerking met andere linkse partijen geen optie of zelfs onverstandig is, zoals Ten Hooven suggereert. De PvdA verloor de verkiezingen van 2006 en 2010 niet omdat de partij te links was, maar omdat de kiezers niet wisten wat de PvdA met hun stem zou doen. Zowel Wouter Bos als Job Cohen weigerde in aanloop naar de verkiezingen een coalitievoorkeur uit te spreken. Terwijl CDA en VVD duidelijk maakten met elkaar te willen regeren, en SP en GroenLinks al jaren pleiten voor een links kabinet, hield de PvdA zich op de vlakte. Was een stem op Bos ook een stem op Balkenende? Betekende kiezen voor de PvdA ook kiezen voor de VVD? De PvdA bleef en blijft het antwoord schuldig, want: formeren doe je pas na de verkiezingen.

Daarmee joeg de PvdA veel potentiële kiezers weg; kiezers die, zoals in 2006, de buik vol hadden van Balkenende en snakten naar een alternatief, maar de keuze voor Bos niet aandurfd, bang als ze waren dat hij alsnog met het CDA zou gaan regeren, een vrees die bewaarheid werd. Of die, zoals dit voorjaar, een rechts kabinet koste wat het kost wilden voorkomen, maar van Cohen nooit de garantie kregen dat hij niet met het CDA of zelfs de VVD in bed zou duiken, en dus toch maar kozen voor GroenLinks of de SP.

De politieke strategie van de PvdA gaat nog steeds uit van de veronderstelling dat alles draait om wie de grootste wordt (en daarmee de minister-president levert), en dat kiezers dat ook zo zien. Maar in het gepolariseerde tijdperk waarin wij leven gaat het daar allang niet meer (alleen) om. In een tijd van grote onzekerheid zoeken kiezers houvast en helderheid. Sinds 2002 kiest Nederland bij de Tweede-Kamerverkiezingen tussen twee volstrekt verschillende maatschappijvisies: die van het harde, rechtse (markt)individualisme versus het ruimhartige, linkse gemeenschapsdenken.

De PvdA heeft tot nu toe geweigerd duidelijk partij te kiezen tussen deze twee tegengestelde visies. Door de mogelijkheid van samenwerking met CDA en VVD bewust open te laten heeft zij linkse kiezers in de armen van GroenLinks, SP en zelfs D66 gedreven. De poging dat electorale effect te compenseren met een linkse koers heeft op zijn beurt kiezers in het midden weggejaagd naar rechts.

Door nu - en bij de volgende verkiezingen - wel duidelijk te kiezen voor linkse samenwerking slaat de PvdA twee vliegen in een klap: de kiezer krijgt een duidelijke keuze voorgeschoteld tussen een progressief en een behoudend kabinet, en de PvdA kan zich onbekommerd richten op de kiezers in het politieke midden, en het bestrijken van de linkerflank overlaten aan GroenLinks en SP.

Hiermee is natuurlijk nog niet gezegd dat een linkse coalitie ook daadwerkelijk de verkiezingen wint. De Nederlandse parlementaire geschiedenis stemt wat dat betreft niet optimistisch. Maar de kans wordt er wel groter op, naarmate de progressieve partijen beter samenwerken en zich daardoor exclusief kunnen richten op hun 'eigen' segment van het politieke spectrum, met de PvdA als brede middenpartij met een premierkandidaat die centrum-rechtse kiezers ook aanspreekt. Job Cohen paste precies in dat profiel. Het

is dan ook jammer dat hij tot nu toe niet aan heeft gedurfd om te breken met de koers-Bos die in 2006 zo slecht uitpakte voor de partij.

Het akkoord dat PvdA, SP, GroenLinks en D66 deze week bereikten over een alternatief bezuinigingsplan laat zien dat progressieve samenwerking geen droombeeld is. Daarmee staat de PvdA staat voor de belangrijkste strategische keuze van de afgelopen twintig jaar. Door te kiezen voor een middenkoers én samenwerking met links kan Cohen de PvdA - en zijn leiderschap - nieuw leven inblazen.